
FRAZER-IMREGH MONIKA

Cornelius Agrippa Isten tíz legszentebb nevéről

A lenti forrásközlés részlet Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim De occulta philosophia (A titkos bölcelet) című művének harmadik könyvéből, amelynek végső célkitűzése az emberi lélek ascenziója, felemelkedése, illetve felemelése Istenhez, tehát egyfajta „gyakorlati misztika”. A szerző az egész könyvet nemcsak a reneszánsz mágia kézikönyvének szánta, de egyben vissza kívánta állítani a magus és a magia kifejezések azon feltételezett antik jelentését, amely szerint ezek a természet titkait alaposan ismerő bölcset és az ő tudományát jelölték, negatív konnotációk nélkül. Noha számos antik, középkori és kortárs irodalmi és filozófiai művet beépít enciklopédiájába, mégis eredeti szempontot képvisel, amennyiben a legmagasabb tudást csak az arra rátermettek, tehát a lelkükben megtisztultak szerezhetik meg, továbbá minden tanulási folyamat a felemelkedés útjának rendelődik alá. Részletünk (3, 10) előbb az isteni erők vagy emanációk orphikus értelmezését mutatja be (annak megerősítésével, hogy Iuppiter neve alatt az antikok is valójában egy istent tiszteltek), majd a zsidó kabbala tíz szefirotjáról, Isten tíz legszentebb nevéről és azok értelmezéséről szól.

Kulcsszavak: Agrippa von Nettesheim, reneszánsz filozófia, mágia, kabbala, Isten nevei

Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim (1486–1535) annak a reneszánsz szellemi áramlatnak a folytatója, amelynek újplatonikus ágát Marsilio Ficino (1433–1499) alapította meg, hermetikus vonalát Ludovico Lazzarelli (1447–1500) erősítette, keresztény kabbalista értelmezéseit pedig Giovanni Pico della Mirandola (1463–1494) kezdeményezte. Ez a szellemi áramlat az ókori újplatonikus gondolkodók, a Iamblichoszi theurgia, a *Corpus Hermeticum* és a (valójában középkori) zsidó kabbalisztika bevonásával igyekezett az addig Arisztotelész tanításain alapuló skolasztikát művelő kereszténységnek egy újabb filozófiai-teológiai aspektust adni.

A kölni származású gondolkodó szülővárosában és Párizsban tanult teológiát és skolasztikus filozófiát. Andreas Canter, a kölni egyetem újjító szellemű rektora vezérlete alatt megismerkedett idősebb Plinius *Naturalis historiájával*, a közelmúltig Albertus Magnusnak tulajdonított *Speculum astronomiae*-vel¹ és Ramon Llull írásaival is. 1509-től Párizsban tagja volt egy titkos társaságnak, amely hermetizmussal és keresztény kabbalával foglalkozott, és ugyanebben az évben Ausztriai Margit támogatását élvezve a Dôle-i egyetemen tartott előadásokat Johann Reuchlin kabbalista művéről, a *De verbo mirificóról*.² Előadásaiért elnyerte a teológiai doktorátust, azonban ugyanezek miatt Jean Catilinet ferences prior feljelentette mint „judaizáló eretneket”, így távoznia kellett Burgundiából. Ekkor körvonalazódott benne az ókori természeti mágia és a hermetizmus helyreállításának terve, amelynek első eredményeit *De occulta philosophia* címmel a würzburgi Johannes Trithemius (1462–1516) bencés rendi apátnak küldte el 1510 áprilisában, miután az év elején személyesen is felkereste a német tartományok legnagyobb mágikus könyvtárát létrehozó tudós szerzetest. Trithemius újabb szempontokat adott számára, és az újplatonikus theurgia kortárs művelői felé irányította őt, egyben intette, hogy művét csak nagyon szűk körben terjessze. Így Agrippa csak kéziratban adta azt tovább barátainak, miközben újabb irodalmat gyűjtött az átdolgozásához. 1510-ben I. Miksa császár diplomáciai szolgálatában Angliába utazott, ahol megismerkedett Ficino nagy tisztelőjével, az újplatonikus eszméket dédelgető humanista John Colet-val, a Szent Pál katedrális dékánjával.

1511-ben követte I. Miksát Itáliába, és teológusként részt vett az 1512-es pisai zsinaton, amelyet néhány bíboros II. Gyula pápa zsinata ellenében hívott össze. 1518-ig maradt Itáliában,³ ahol IX. Palaiologos Vilmos, Monferrati őrgróf (1494–1518) és III. Károly, savoyai herceg (1486–1553) szolgálatában állt. Ezalatt hosszasan tanulmányozta Ficino

¹ A mű az asztrológiát érintő vitákra reagálva kategorizálja az ilyen tárgyú írásokat a következő besorolás szerint: „elfogadható”, „részben elfogadható”, illetve „elvetendő”. Vö. ZAMBELLI (1992: 43–74). Albert attribúcióját erősen kétségbe vonta RUTKIN (2019: 291–293, 501–502), PARAVICINI BAGLIANI (2001) és ROY (2000).

² REUCHLIN (1494).

³ PROST (1881–1882: 205–285), NAUERT (1965: 35–54).

és Pico műveit, valamint Ficinónak az újplatonikus szerzőkből, Plóti-noszból, Porphürioszból, Iamblikhoszból, Prokloszból, Szüneszioszból és Pszelloszból készített fordításait és ezekhez írt kommentárjait is, ami-nek a nyomát a *De occulta philosophia* mindhárom könyvében felfedez-hetjük. Személyesen, illetve levelezés révén megismerkedett a keresz-tény kabbala kortárs képviselőivel, Agostino és Paolo Riccióval (az utóbbi I. Miksa kikeresztelkedett magánorvosa volt).⁴ Továbbá a Paviai Egyetemen a *Lakomáról* (1512-ben) és Ficino *Corpus Hermeticum*-fordításáról, a *Poimandrésről* (1515-ben) nagy hatású előadásokat tartott.⁵

Második legjelentősebb művének címe *De incertitudine et vanitate sci-entiarum atque artium declamatio invectiva* (Vádbeszéd a tudományok és a filozófia bizonytalansága és hiábavalósága kapcsán, 1526).⁶ Ebben kora tudományai – főként az orvoslás, a teológia és a jogtudomány – siralmas állapotát bírálja, és a legtöbb kutató 'szkeptikus szatíra'-ként emlegeti.⁷ A könyvben több helyen látszólag tévedésként tünteti fel a mágiát tár-gyaló, fiatalon írt enciklopédiáját, ezek sorait azonban Paola Zambelli és Vittoria Perrone Compagni az Agrippa leveleiben szereplő ellenkező megnyilvánulások mérlegére helyezi.⁸ Sok viszontagság után a *De occul-ta philosophia* végső változata Agrippa pártfogója, a kölni érsek és válaszfőjedelem, Hermann von Wied közbenjárására jelenhetett meg 1533-ban, a hely és a kiadó feltüntetése nélkül.

A *De occulta philosophiának* már létezik magyarul egy teljes és egy válogatás-fordítása, ezenkívül Bartók István közölt több részletet az *Iko-nológia és Műértelmezés*-sorozat ötödik kötetében.⁹ Hogy fordítótársam-mal, Hamvas Endre Ádámmal miért vállalkoztunk mégis az egész mű újrafordítására, azt az alábbiakban fejtem ki.

⁴ Paolo Riccio (1506–1541) Pico és Reuchlin téziseit bővítette és fejlesztette tovább a kabbalista és keresztény források eredeti szintézisében. SCHMIDT-BIGGEMANN (1999), SCHMIDT-BIGGEMANN (2017: 47–56).

⁵ PROST (1881–1882: I, 262–263). A nyitóelőadások címei: *Oratio in praelectionem Convivii Platonis, amoris laudem continens* és *Oratio habita Papiiae in praelectionem Hermetis Trismeg-isti de potestate et sapientia Dei anno MDXV*. Az utóbbit kiadta ZAMBELLI (1954: 119–136).

⁶ AGRIPPA (1527), VAN DER POEL (1997: 153–184, 269–274).

⁷ KEEFER (1988), ZAMBELLI (1960), ZAMBELLI (1968: 185–199).

⁸ PERRONE COMPAGNI (1992: 7), ZAMBELLI (1960).

⁹ BARTÓK (1995).

A válogatás-fordítást ismeretterjesztő jelleggel egy képzett szakmabeli, a néhai Magyar László András állította össze és fordította, ez 1990-ben jelent meg *Titkos bölcselet* címmel.¹⁰ A kötet nem tartalmaz lábjegyzeteket, sem bibliográfiát; a bevezetésben közölt életrajzban annak főként kalandos elemeit hangsúlyozza. Nem tér ki a műnek sem a *Picatrix*szal, sem egyéb hasonló tematikájú, korabeli munkákkal való kapcsolatára, amelyekből az egyébként bőven merít, ahogy a mágikus írásoknak az Albertus Magnus *Speculum astronomiájában* lefektetett kategorizálására sem.¹¹ A könyvecske a teljes mű egynyolcada. Bevezetőjében nem foglalkozik a könyv filozófiai és teológiai vonatkozásaival, és Agrippa célkitűzéseit figyelmen kívül hagyva azt állítja, hogy a mű, bár nagy hatású és fontos, semmi eredetit nem tartalmaz, hiszen „voltaképpen idézet-halmaz”.¹² Sajnos a Magyar László András által idézett szerzők listájából azonban három olyan jól ismert szerző, illetve munka is kimaradt,iktól és amelyből jelentős passzusok szerepelnek olykor akár szó szerint átemelve Agrippánál, a forrás megjelölése nélkül. Ezek: Marsilio Ficino *Három könyv az életről*,¹³ Giovanni Pico della Mirandola *Heptaplusa*¹⁴ és a *Picatrix*.¹⁵ Ebből adódnak azok a válogatás szövegében felbukkanó terminológiai pontatlanságok, sőt fordítási hibák is, amelyeket a fenti szerzők és művek fordítása után már ki lehet küszöbölni. (Például az *imago* kifejezésről nem tudjuk meg Magyartól, hogy az egészen egyszerűen ‘talizmán’.) Összességében tehát minden ponton egyetértek Bobory Dóra kifogásaival és kritikájával, aki korábban Magyar László András Cardano-fordításában igen hasonló problémákkal találkozott.¹⁶

A Hermit Könyvkiadó teljes kiadását a szabadkőműves Kássa László¹⁷ jelentette meg könyvenként külön-külön (az első könyvet 1999-ben,

¹⁰ MAGYAR (1990).

¹¹ A három fő kategória: „elfogadható”, „részben elfogadható”, „tiltott”. ZAMBELLI (1992).

¹² MAGYAR (1990: 14).

¹³ Magyar nyelvű fordítását ld. FICINO (2023).

¹⁴ Magyar nyelvű fordítását ld. PICO (2002).

¹⁵ Magyar nyelvű fordítását ld. PICATRIX (2022).

¹⁶ BOBORY (2016).

¹⁷ LADÁNYI (1999), LADÁNYI (2000), LADÁNYI (2014). A Hermit Könyvkiadó egy Miskolc melletti faluban, Ongán székel. Egy 2004-es riport alapján Kássa László „egy nyugati

a másodikat 2000-ben, a harmadikat 2014-ben) *Okkult filozófia* címmel.¹⁸ A kiadványok nem tartalmazzak jegyzeteket, sem elő- vagy utószót, az első könyv tartalomjegyzékéből hiányoznak a záró fejezetek címei (ld. 1, 69–74. fejezeteket, 204–205; az utóbbin kellene lenniük). Az első kötet impresszuma szerint a fordító Ladányi Lóránd (helyesen és a többi kötetben: Lóránt), a szöveget lektorálta Kássa László, a nyelvi lektor Borsos Mária. Mivel a kötetek számos fordítási hibát tartalmaznak, utánanéztam a fordító további műveinek. (A nyelvi lektorról semmit sem találtam.) Ladányi Lóránt (1907–1944) a bridzs és a pasziánsz szakértője, a kártyajátékoknak azonban „a titkos tudásba beavató” szerepet is tulajdonított.¹⁹ A közelmúltban jelentette meg két kiadó, a Hermit (2018) és a Pythia (2020) Ladányi *Csakra-gyógyászat* című könyvét, amelynek 1944 előtti kiadásáról nem tudunk. A fordító ezoterikus érdeklődése tehát kétségbevonhatatlan, Kássa is valószínűleg saját és Ladányi szabadkőműves háttere miatt ismerhette meg a munkásságát. Arra, hogy egyikük sem tudott, illetve tud alaposan latinul, és az eredeti szöveget sem értették pontosan, a Magyar Filozófiai Szemlében a közeljövőben megjelenő cikkemben számos példát hozok fel.²⁰

A kötetből már megjelent fordításaim az *Új Forrás* és az *Orpheus Noster* folyóiratok számaiban olvashatók.²¹ A teljes kötetet illetően jelenleg az utómunkálatok zajlanak, megjelenése hamarosan várható.

Források

- AGRIPPA 1527 *H. C. Agrippa von Nettesheim: De incertitudine et vanitate scientiarum atque artium declamatio invectiva*, Köln, 1527.
- BARTÓK 1995 BARTÓK I. (ford.), *Az ember, ahogyan Isten a maga képére teremtette* (részletek a *De occulta philosophiából*), in: Pál J. – Tar I. – Szőnyi

hermetikus páholy tagja, az egyik legjelentősebb hazai tarot-szakértő. (A sátánista mágiáról, illetve a tarotról szóló értekezései beavatási vizsgafeladatok voltak.)” BOGÁR (2004: 14).

¹⁸ LADÁNYI (1999), LADÁNYI (2000), LADÁNYI (2014).

¹⁹ „A kártya világhódító történelme során a titkos tudásba való beavatás szimbóluma, vallási szertartások tartozéka, a misztikus tudás hordozója, a jövőndölés eszköze volt.” Fülszöveg a LADÁNYI (2001) kötetben.

²⁰ FRAZER-IMREGH (2024a).

²¹ FRAZER-IMREGH (2024b), FRAZER-IMREGH (2024c), FRAZER-IMREGH (2025a), FRAZER-IMREGH (2025b).

- Gy. E., Hermetika, mágia (Ikonológia és Műértelmezés 5), Szeged, 1995, 265–271.
- BEROALDO 1500 F. Beroaldo: *Commentarium in Asinum Aureum Apulei*, Bologna, 1500.
- BOBORY 2016 BOBORY N., *Egy élet torztükre. Girolamo Cardano: Életem. Ford., bev. Magyar László András. Budapest, Gondolat. 2013. 280 pp., Budapesti Könyvszemle, 1–2, 3–7.*
<http://buksz.c3.hu/160102/02.1birboborycardano.pdf>, 2025. 03. 31.
- BOGÁR 2004 BOGÁR Zs., *Ezoterikus könyvek – A teljesség felé*, Magyar Narancs, 2004. január 29.
- CRINITO 1955 C. ANGELERI (ed.), *P. Crinito: De honesta disciplina*, Roma, 1955.
- FICINO 2023 FRAZER-IMREGH M. (ford.), *M. Ficino: Három könyv az életről*, Budapest, 2023.
- FRAZER-IMREGH 2024a FRAZER-IMREGH M., *H. C. Agrippa von Nettesheim De occulta philosophiája eddigi magyar fordításainak értékelése és rövid kutatástörténet – Titkos bölcsesség – A világlélek szerepe (részletek a II. könyvből)*, Magyar Filozófiai Szemle, 68 (2024/3), 298–304.
<https://doi.org/10.70510/mfsz.19758>
- FRAZER-IMREGH 2024b FRAZER-IMREGH M. (ford.), *Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim: Titkos bölcsesség, részletek a II. könyvből*, Új Forrás, 31 (2024/9), 9–13.
- FRAZER-IMREGH 2024c FRAZER-IMREGH M. (ford.), *Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim: Titkos bölcsesség, III. Ajánlás, 1–3*, Orpheus Noster, 54 (2024/2), 107–115.
- FRAZER-IMREGH 2024d FRAZER-IMREGH M. (ford.), *Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim: Az emberi lélekről és az ember méltóságáról: Titkos bölcsélet, III. könyv, 37–40. fejezet*, Orpheus Noster, 56 (2024/4), 93–99.
- FRAZER-IMREGH 2025a FRAZER-IMREGH M. (ford.), *Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim: Titkos bölcsesség, II. könyv, 31–32. fejezet*, Orpheus Noster, 57 (2025/1), 83–87.
- FRAZER-IMREGH 2025b FRAZER-IMREGH M. (ford.), *Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim: Titkos bölcsesség, A szertartásos mágiáról, a vallásról és a babonáról (DOP III, 4–9.)*, Orpheus Noster, 58 (2025/2), 88–100.
- LADÁNYI 1999 LADÁNYI L. I. (ford.), *H. C. Agrippa von Nettesheim: Okkult filozófia*, Miskolc, 1999.
- LADÁNYI 2000 LADÁNYI L. I. (ford.), *H. C. Agrippa von Nettesheim: Okkult filozófia*, II., Miskolc, 2000.
- LADÁNYI 2001 LADÁNYI L., *A nagy Napóleon és még 52 pasziánsz*, előszó: Bodnár I., Budapest, 2001.
- LADÁNYI 2014 LADÁNYI L. I. (ford.), *H. C. Agrippa von Nettesheim: Okkult filozófia*, III., Miskolc, 2014.

- MAGYAR 1990 MAGYAR L. A. (ford., vál.), *H. C. Agrippa von Nettesheim: Titkos bölcselet*, Budapest, 1990.
- PERRONE COMPAGNI 1992
V. PERRONE COMPAGNI (ed.), *H. C. Agrippa von Nettesheim: De occulta philosophia*, Leiden – New York – Köln, 1992.
- PICATRIX 2022 FRAZER-IMREGH M. (ford., jegyz., tan.) – HAMVAS E. Á. (szerk.) – KÁRPÁTI G. Cs. (kisszótár, tan.), *Picatrix, A bölcs célja. Ghāyat al-hakīm*, Budapest, 2022.
- PICO 1995 A. BIONDI (a cura di), *G. Pico della Mirandola: Conclusiones nongentae. Le novecento Tesi dell'anno 1486*, Firenze, 1995.
- PICO 2002 IMREGH M. (ford., utószó), *G. Pico della Mirandola: Heptaplus, avagy a Teremtés hat napjának hétszeres magyarázata*, Budapest, 2002.
- PISTORIUS 1587 *J. Pistorius: Artis cabalisticæ scriptores*, I., Basileae, 1587.
- REUCHLIN 1494 *J. Reuchlin: De verbo mirifico*, Basileae, 1494.
- REUCHLIN 1517 *J. Reuchlin: De arte cabalistica libri III*, Hagenau, 1517.
- RICCIO 1510 *P. Riccio: In cabalistarum seu aligorizantium eruditionem Isagoge*, Papiæ, 1510.
- RICCIO 1517 *P. Riccio: In Apostolorum symbolum iuxta peripateticorum dogma dialogus*, Papiæ, 1517.
- ZAMBELLI 1954 P. ZAMBELLI (ed.), *Cornelio Agrippa: Testi scelti*, Roma, 1954.
- ZORZI 1525 *F. Zorzi: De harmonia mundi totius cantica tria*, Venetiis, 1525.

Felhasznált irodalom

- KEEFER 1988 M. KEEFER, *Agrippa's Dilemma: Hermetic 'Rebirth' and the Ambivalences of 'De vanitate' and 'De occulta philosophia'*, *Renaissance Quarterly*, 41 (1988), 614–653.
- NAUERT 1965 Ch. NAUERT, *Agrippa and the Crisis of Renaissance Thought*, Urbana, 1965.
- PARAVICINI BAGLIANI 2001
A. PARAVICINI BAGLIANI, *Le Speculum Astronomiae, Une enigme? Enquete sur les manuscrits*, Firenze, 2001.
- PROST 1881–1882 A. PROST, *Corneille Agrippa, sa vie et ses oeuvres*, I–II, Paris, 1881–1882.
- ROY 2000 B. ROY, *Richard de Fournival, auteur du Speculum astronomiae?*, *Archives d'Histoire Doctrinale et Littéraire du Moyen Age*, 67 (2000), 159–180.
- RUTKIN 2019 H. D. RUTKIN, *Sapientia Astrologica: Astrology, Magic and Natural Knowledge, ca 1250–1800*, vol. I (Archimedes 55), Berlin, 2019.
- SCHMIDT-BIGGEMANN 1999
W. SCHMIDT-BIGGEMANN, *Christian Kabbala: Joseph Gikatilla (1247–1305), Johannes Reuchlin (1455–1522), Paulus Ricius (d. 1541), and Jacob Böhme (1575–1624)*, in: A. Coudert (ed.), *The Language of*

Adam / Die Sprache Adams (Wolfenbütteler Forschungen 84),
Wiesbaden, 1999.

SCHMIDT-BIGGEMANN 2017

W. SCHMIDT-BIGGEMANN, *Ésotérisme et Kabbale chrétienne*, in: E. Kushner (éd.), *Histoire comparée des littératures de langues européennes*, (Sous-série renaissance, Vol. II: La Nouvelle Culture 1480–1520), Budapest – Amsterdam, 2017.

VAN DER POEL 1997 M. VAN DER POEL, *Cornelius Agrippa, the Humanist Theologian and his Declamations*, Leiden, 1997, 185–224.
<https://archive.org/details/corneliusagrippa0000poel>, 2024. 02. 02.

ZAMBELLI 1960 P. ZAMBELLI, *A proposito del De vanitate scientiarum atque artium di Cornelio Agrippa*, *Rivista critica di storia della filosofia*, 15 (1960), 167–181.

ZAMBELLI 1968 P. ZAMBELLI, *Cornelio Agrippa nelle fonti e negli studi recenti*, *Rinascimento*, 8 (1968), 173–176.

ZAMBELLI 1992 P. ZAMBELLI, *The Speculum Astronomiae and its Enigma* (Boston Studies in the Philosophy of Science 135), Dordrecht (Boston), 1992.

H. C. Agrippa von Nettesheim: *Titkos bölcselet*, 3. könyv, 10. fejezet²²

Az isteni emanációkról, amelyeket a zsidók számoknak, mások tulajdonságoknak, a pogányok isteni erőknél neveztek. A tíz szefirotról és Isten tíz leghőbb nevééről, amelyek azok élén állnak, és ezek értelmezéséről²³

Ámbár Isten a személyek hármasságában a leginkább egylényegű, mégis, nem kételkedünk abban, hogy benne sok afféle isteni erő van, amelyek belőle sugaraként áramlanak ki.²⁴ Ezeket a pogány filozófusok isteneknek, a zsidók tanítói számoknak, mi tulajdonságoknak nevezzük. Így a bölcsességet, amelyet Orpheusz Pallasznak hív, az értelmet, amelyet Mercuriusnak, a forma nemzését, amelyet Saturnusnak, a létrehozó erőt, amelyet Neptunusnak, a dolgok titkos természetét, amelyet Iunónak, a szerelmet, amelyet Venusnak, a világos életet, amelyet Napnak vagy Apollónak, az egész világ elgondolását, amelyet Pánnak nevez.²⁵

A lélek pedig miközben a földi dolgokat teremti, az értelmieket szemléli, visszahúzódik önmagába, a Tenger, Neptunus és Oceanus három nevével énekli meg;²⁶ és több ilyesféle, amiről máshol szól:

Iuppiter és Pluto, Phoebus, Dionysius egyek;
mért mondom kétszer? Hogy tudd meg: az Isten egyetlen.²⁷

Ugyanerről Valerius Soranus ezt írta:

Mindenen úr Iuppiter, ki királyok elseje, Isten,
istenek atyja meg anyja, egyetlen Isten: a minden.²⁸

Úgyhogy a pogányok bölcs teológusai különböző nevek és isteni erők alatt, sőt különböző nemekben az egy Istent tisztelték; akit (ahogy Plini-

²² A fordítás az alábbi kiadás alapján készült: PERRONE COMPAGNI (1992: 423–427).

²³ Ezúton köszönöm Barta Péter József segítségét a héber nevek és kifejezések átírásában.

²⁴ A bekezdéshez ld. *De harmonia mundi* 1, 1, 5–6; 2, 2, 13; ZORZI (1525: ff. 6r–8r., f. 211r).

²⁵ *Orphikus himnuszok* 32, 28, 13, 17, 16, 55, 8, 11.

²⁶ *Conclusiones Orphicae* 18; PICO (1995: 124). *Orphikus himnuszok* 22, 17, 83.

²⁷ *Orphicorum fragmenta* 239b. Saját ford. Iustinus martyr, *Cohortatio ad Graecos* 1, 15; 272A.

²⁸ *Commentarium* 11, 2; BEROALDO (1500: f. 256v). Saját ford.

us mondja)²⁹ a múlandó és munkálkodó halandók saját múlandóságukra emlékezve többre osztottak fel, hogy részeiből ki-ki azt tisztelje, amire a leginkább szüksége van. Így akiknek hitre volt szükségük, Iuppiterhez, akiknek előrelátásra, azok Apollóhoz, akiknek bölcsességre, azok Minervához imádkoztak, akiknek más dolgokra, azok más néven szólították meg. Innen ered az isteni erők sokszínű változatossága, a sokféle és különböző kegyek osztása miatt: „nekünk egy az Istenünk, akitől minden van”.³⁰

Ezért mondja a *Világról* írt könyvében Apuleius Faustinusnak: „Mivel egy Isten van – mondja –, és ő isteni erő, több néven nevezik a fajták sokasága miatt, amelyek változatossága sok formával bír.”³¹ Marcus Varro is az *Istenek kultuszáról* írt könyvében azt mondja, hogy miként minden lélek az egyetlen világlélekre megy vissza, úgy minden isten is az egyetlen Iupiterre vezethető vissza, aki ugyanaz az isten, akit különféle neveken tisztelnek.³²

Az érzékelhető tulajdonságokat tehát a titkos analógia útjának segítségével tökéletesen értelmivé kell alakítania annak, aki elkötelezett abban, hogy jól megértse Orpheusz és a régi mágusok himnuszait,³³ így ugyanis rá fog jönni, hogy ezek alig különböznek a kabbala rejtélyeitől és az ortodox hagyományoktól. Mert akiket Orpheusz Curetesnek és tiszta isteneknek nevez, azokat Dionüsziosz Hatalmaknak hívja, a kabbalisták a Pahad számszimbólummal azonosítják, ami 'isteni félelmet' jelent; ugyanígy ami a kabbalában Én Szof, azt Orpheusz Éjszakának hívja; és ugyanaz a Tüphón Orpheusznál, ami Szamáél a kabbalában.³⁴

Az isteni dolgokban leginkább járatos tudós zsidók (*mekubálok*)³⁵ a tíz legfőbb isteni nevet kapták, mintegy isteni erőkként, vagy Isten tagjaiként, amelyek a szefirotoknak nevezett tíz számszimbólumon keresztül,

²⁹ Plin. *HN* 2, 7, 15.

³⁰ 1Kor 8,6.

³¹ Ap. *De mundo* 37, 370; APULEIUS (2003: 196). Crinito, *De honesta disciplina* 8, 12; CRINITO (1955: 208).

³² BEROALDO (1500: XI, 2; f. 256v).

³³ *Conclusiones Orphicae*, 7; PICO (1995: 122).

³⁴ *Conclusiones Orphicae* 9, 13, 15. Proklosz, 13. PICO (1995: 44). *Orphikus himnuszok* 31, 38, 3. Homéroszi himnuszok 3, 306, 352.

³⁵ A *mekubálok* a kabbala mesterei.

úgymond az Első Ok leplein vagy ősképein keresztül áradnak ki minden teremtett dologba, minden egyes fönti dolgon át a legalsóbbakig, mégis meghatározott rendben. Ugyanis először és legközelebből a kilenc angyali rendbe és a boldog lelkek kórusába, és rajtuk át az égi szférákba, a bolygókba és az emberekbe, akiktől aztán az egyes dolgok valamely erőt és képességet kapnak.³⁶

Ezek közül az elsőnek a neve Ehje, ez az isteni lényeg neve; ennek a számszimbólumát Keternek hívják, ami 'koroná'-t vagy 'diadém'-ot jelent.³⁷ Ez az istenség legegyszerűbb létét jelöli, és így hívják: 'amit a szem nem lát'; ezt az Atyaistennek tulajdonítják, és a szeráfok rendjébe árad bele (vagy ahogy a zsidók hívják, Hajjot ha-Kkádós, azaz 'a szentség lényei'. Innen az Első Mozgón át mindennek a létezés ajándékát adományozza; eltöltve a világegyetemet teljes kerületén és középpontjában; ennek értelmét Metátronnak, azaz 'az első arcnak' nevezik, amelynek a feladata másokat elvezetni az első színe elé: rajta keresztül szólt az Úr Mózeshez.

A második név Jod, vagyis a Tetragrammaton egy joddal megtoldva; ennek számszimbóluma a Hokhmá, azaz 'bölcesség' – az ideákkal teljes istenséget jelenti és az elsőszülöttet, a Fiúnak tulajdonítják, és a kerubok rendjébe árad (vagy amit a zsidók Ofannimnak, azaz 'formáknak' vagy 'kerekeknek' hívnak) és innen a csillagos égbe, ugyanannyi csillagképet alakítva ki ott, ahány ideát tartalmaz magában. Ez teremt rendet a teremtett dolgok káoszában a Raziél nevű saját értelme révén, amely Ádámot vezette.

A harmadik neve Tetragrammaton Elohim; számszimbólumának neve Biná, azaz 'előrelátás' vagy 'értelem'. Ez megpihenést és megnyugvást jelent, jubileumot,³⁸ bűnbánati megtérést, nagy harsonát, a világ megváltását és az eljövendő kor életét. A Szentléleknek tulajdonítják,

³⁶ ZORZI (1525: 1, 8, 21; ff. 183r–v).

³⁷ A nevek leírása innen: RICCIO (1510: 39–48), PISTORIUS (1587: ff. 6v–7r), RICCIO (1517: c1r–v), REUHLIN (1517: III. M2r–v, N4v–N5r), ZORZI (1525: 1, 8, 21; ff. 183v–184v). Az értelmeik neveinek jelentésére vonatkozóan ld. főként ZORZIT, a számok megfeleléseire az angyalokkal és a bolygókkal REUHLINT; a földi dolgok által befogadott erőket illetően pedig RICCIÓT.

³⁸ Az ötvenedik év, amely az általános felmentés éve a zsidó hagyományban.

és a trónusok rendjén át árad be (akiket a zsidók Erellimnek, azaz 'nagy, bátor és erős angyaloknak' neveznek), és innen a Szaturnusz szféráján keresztül a képlékeny anyag formáját szolgáltatja. Saját értelme Cahiel, Noét vezette, egy másik értelme Jofiél, aki Sémét vezette.

Ez tehát a három leghatalmasabb és legfőbb számszimbólum, mintegy az isteni személyek székhelyei. Az ő parancsukra keletkezik minden, azt azonban a maradék hét viszi végbe, amelyeket ezért mesterszámszimbólumoknak mondanak.

A negyedik név Él, amelynek számszimbóluma a Heszed, ami 'kegyesség' vagy 'jóság', kegyet, könyörületet, jámborságot, nagylelkűséget, jogart és jobbkezet jelent, és az Uralmak (vagy amit a zsidók Hasmallimnak hívnak) rendjén keresztül árad ki a Jupiter szféráján keresztül. Ez alakítja ki a testek alakját, mindenkinek kegyességet és béketeremtő igazságosságot adományoz. Saját értelme Cadkiél, Ábrahámot vezette.

Az ötödik név Elohim Gibbor, azaz 'az erős isten, aki megbünteti a gonoszok vétkeit'. Számszimbólumát Gvurának nevezik, ami 'hatalom, tekintély, erő, biztonság, ítélet, mézárításokkal és háborúkkal büntető'. Isten ítélőszékénél van a helye, ez Isten öve, kardja, bal keze. Pahadnak is hívják, ami 'félelem'; a Hatalmak rendjén át árad be (amelyet a zsidók szeráfoknak neveznek), innen pedig a Mars szféráján keresztül, akié az erő, a harc, az összecsapás. Ez adja az elemeket, saját értelme Szamaél,³⁹ Sámson't vezette.

A hatodik név Eloha, vagyis a négybetűs név megtoldva a váv-hé-vel.⁴⁰ Számszimbóluma a Tiferet, azaz 'dísz, szépség, dicsőség, gyönyör'; az élet fáját jelenti, és az Erények rendjén át árad be (amelyet a zsidók Malákhimnak, azaz 'angyaloknak' hívnak) a Nap szférájába, annak világosságot és életet ad, és ebből állítja elő a fémeket. Saját értelme Refáél, aki Izsákot és az ifjabb Tóbiást vezette, angyala Peliél, aki Jákobot vezette.

³⁹ A Mars planéta angyala: Camaël (DOP 2, 13), Zamaël vagy Kamaël = Szamaél. Barta Péter József megjegyzése.

⁴⁰ Agrippa nyilván kétbetűs istennévre gondolt, ha négybetűset is szedett a nyomdász. Barta Péter József megjegyzése.

A hetedik név Tetragrammaton Cváot, vagy Adonáj Cváot, azaz a 'seregek Istene'. Számszimbóluma Necah, azaz 'diadal és győzelem'. Az övé a jobboldali oszlop, az örökkévalóságot és a bosszúálló Isten igazságát jelenti, és a Fejedelemségek rendjén át árad be (vagy amit a zsidók Elohimnak, azaz 'az isteneknek' hívnak) a Vénusz szférájába. Buzgóságot és az igazság szeretetét adja, és ez teremti a növényeket. Értelme Hanniel, angyala Kereviel, aki Dávidot vezette.

A nyolcadik nevet Elohim Cváotnak mondják, amit úgy is értelmeznek, hogy 'a hadak Istene – nem a háborúé és az igazságé, hanem a jámborságé és az összhangé' (seregének ugyanis két neve van, ez és a megelőző). Ennek a számszimbólumát Hodnak hívják, amit úgy értelmezhetünk, hogy 'dicséret, vallomás, dísz és híresség'. Az övé a baloldali oszlop, és az arkangyalok rendjén át árad be (vagy amit a zsidók Bne Elohimnak, azaz 'az istenek fiainak' hívnak) a Merkúr szférájába. Elegancia és összhang ékesíti, ez hozza létre az állatokat. Értelme Mikháél, aki Salamont vezette.

A kilencedik nevet Saddajnak mondják, ami 'mindenható és mindent kielégítő', és El Hájnak, ami 'Élő Isten'. Számszimbóluma a Jeszod, azaz 'alap'. Jelentése jó értelem, szerződés, megváltás és megnyugvás. Az angyalok rendjén át árad be (vagy amit a zsidók keruboknak hívnak) a Hold szférájába. Minden dolog növekedését és csökkenését, az emberek őrzőangyalait adja, és ezekről gondoskodik. Értelme Gábiel, aki Józsefet, Józsuét és Dánielt vezette.

A tizedik név Adonáj Melekh, azaz 'úr és király'. Számszimbóluma Malkhut, ami 'királyság és hatalom', az egyházat, Isten templomát és a kaput jelenti. A lelkek rendjén, tudniillik a boldog lelkeken át folyik be (akiket a zsidók Isimnek, azaz 'nemes hősöknek és fejedelmeknek' mondanak). Ők vannak a hierarchia alján, az emberek ivadékaiba áradnak bele, a megismerést és a dolgok csodálatos tudását adják, szorgalmat és jövőmondást. A Messiás lelke vezeti őket, vagy ahogy némelyek mondják, Metátron értelme, amelyet az első teremtménynek vagy világléleknek mondanak, és Mózeszt vezette.